
BALÁZS, Lajos

Erotica, obscenitatea și pragmatismul țărănesc al dăinuirii

I. O schiță a contextului socio-cultural-moral al eroticii și obscenității în cultura sexuală tradițională a unui sat maghiar din Secuime

Invitația timișoreană de a scrie un studiu pentru volumul ce are ca temă sexul femeii întâi m-a șocat, apoi mi s-a părut suficient de tentantă ca să nu o pot refuza. M-a șocat, pentru că deși dispun de un material imens despre viața din toate zilele cules în aceeași localitate – Sândominic, județul Harghita (România) – nu mi-a trecut deloc prin minte ca să fac, separat, și o tipologizare, de pildă, a obscenității țărănești în vederea prezentării acesteia într-o virtuală lucrare științifică.

Obscenitatea țărănească – gândită și negândită, adeseori chiar spontană –, așa cum o văd astăzi, este prezentă în cele mai diverse momente și situații ale vieții tradiționale, dar în nici un domeniu nu mi s-a părut atât de tendențioasă și funcțională ca în nunta țărănească. De 40 de ani cercetez obiceiurile legate de marile momente ale vieții omului¹, muncă enormă din care s-au născut trei monografii monumentale ale acestora și o sinteză a lor pe un fundament psihologic.²

În ciuda faptului că aceste lucrări totalizează peste 1100 de pagini, tot am trăit cu sentimentul insatisfacției în privința cunoașterii și mai profunde și complexe a tuturor resorturilor evidente și intime, vizibile și ascunse ale vieții țărănești.

Astfel, sub imperiul a două sentimente, s-a născut în sânul cercetărilor anterioare ideea cercetării și a cunoașterii culturii și moralei sexuale țărănești. Primul, de natură personală, a fost acela al senzației insuficienței cercetărilor mele și ale altora de până acum, legate de momentele trecerii, în sensul neglijării „liantului”, adică a acelei substanțe spirituale, morale, psihice și faptice care umplă intervalele între cei trei piloni ai vieții individului și face totodată ca aceștia să-și îndeplinească misiunea și funcția socială în viața colectivităților rurale. Altfel spus, m-a nemulțumit faptul că marile momente ale individului și ale colectivităților – nașterea, căsătoria, moartea – sunt tratate izolat, separat unul de altul. Or intervalele de timp și evenimente între marile momente ale trecerii sunt și umplute și legate de factori ca iubirea și ura, pasiunea, atracții și refuzuri, interese, sentimente, instincte – adică porniri sufletești și sincere, și calculate și instinctuale care în societățile țărănești nu sunt deloc în afara culturii tradiționale.

---

¹ Mă simt oarecum o rudă spirituală a lui S. Fl. Marian

² *Az én első tisztességes napom. Párvalasztás és lakodalom Csíkszentdomokoson* (Prima mea zi de onoare. Obiceiurile alegerii partenerului și ale nunții la Sândominic) Editura Kriterion, București, 1944; *Menj ki én lelkem a testből* (Ieși suflete din trupul meu. Obiceiurile legate de înmormântare la Sândominic. Editura Pallas-Akademia, Miercurea Ciuc, 1995); *Szeretet fogott el a gyermek iránt* (M-a cuprins un dor pentru copil. Obiceiurile legate de naștere la Sândominic), Editura Pallas-Akademia; *A vágy ritusai-Rítusstratégiák. A születés, házasság, halál lelki hátteréről* (Riturile dorințelor – strategia riturilor. Fundalul psihic al obiceiurilor legate de naștere, căsătorie și moarte). Editura Scientia, Cluj, 2006.

Al doilea impuls se trage, oarecum, din istoria cercetărilor în acest domeniu care încă nu și-a dobândit „cetățenia” în cercetările folclorice-etnografice-antropologice maghiare și românești. Am în vedere, în primul rând, judecățile formulate în studiul profesorului Gyula, Ortutay, folclorist de renume european, publicat în 1935 sub titlul *A magyar parasztság szerelmi élete* (Viața sentimentală a țărănimii maghiare)³. Este un studiu emblematic pentru mine în sensul că trece în revistă cercetările realizate pe această temă până la data publicării studiului, dar și o critică severă privind calitatea, mai ales optica cercetărilor. Totodată a trasat și directivele cercetărilor care, după opinia dumnealui, nu se pot neglija în cazul cercetărilor care se îndreaptă asupra acestei teme.

Din această viziune și ambiție s-a născut cartea de aproape 800 de pagini, *Amikor az ember nincs es ezen a világon. Paraszti nemi kultúra és nemi erkölcs Csíkszentdomokoson* (Când omul se află în al șaptelea cer. Cultura și morala sexuală țărănească).⁴

Pe baza unui chestionar – instrument de cercetare riguros elaborat – într-un interval de 15 ani am realizat interviuri de mare profunzime cu 35 de subiecți-țărani (65% femei), între 40–80 de ani, selectați după criteriul inteligenței de peste nivelul mediu. Cu fiecare subiect intervievat am purtat dialog în parte, de 45-50 de ore pe marginea a 2.120 de întrebări legate de tema cercetării și a cărții, ceea ce înseamnă cca. 1.750 de ore de contact uman nemijlocit din mediul cercetat, oferindu-mi plăcerea extraordinară a cunoașterii. Partea metaforică a titlului (în limba maghiară, când omul nu se află pe această lume) este expresia sentimentului paroxistic al orgasmului. Ritual vorbind, al momentului liminal al unui contact sexual – minunat exemplu al limbajului de camuflare a obscenității.

Toate acestea le-am relatat nu cu intenția de a impresiona pe cititor cu elemente tehnice, ci de a-l sensibiliza asupra lungului și migălosului proces de elaborare a cărții, dar și asupra modului particular de concepție și abordare a cercetării sexualității țărănești.

Cu ajutorul a celor de peste 2000 de întrebări am exploatat până la maximumul posibil cunoștințele, cultura subiecților în acest domeniu, descoperind, pe parcursul cercetărilor, că viața sexuală, practica sexuală, narativele sexuale ale membrilor colectivității țărănești sunt pentru ele cele mai interesante și captivante teme de discuție, că nu este situație de viață și de muncă în care să nu iasă la suprafață și să nu monopolizeze conversațiile. Relevante sunt vorbele unui subiect: „Atâtea nu ne rugăm către Dumnezeu, și nici despre alte treburi de ale noastre nu vorbim atâtea, cât vorbim despre acestea...” Desigur, viața sexuală ține de anturajul intim al omului: cu atât mai mult al țăranelor pudice. O pudoare de natură duală: interiorizată, exteriorizată. Și totuși, ea constituie o cultură sexuală încheată, pentru că nimic, nici cel mai mic amănunt intim nu rămâne o taină personală în acest cadru socio-cultural: ele mereu sunt comunicate cuiva – unui personaj de încredere – care, evident va spune mai departe, unui alt personaj, tot de încredere. Și astfel, datorită acestui lanț de mecanism comunicațional se cizează, se limpezesc cunoștințele, informațiile, experiențele și ele se încheagă în cultură colectivă.

Prin și în ce se deosebește cartea *Când omul este în al șaptelea cer*, față de cercetările de până acum?

În primul rând prin însăși baza materialului de cercetare, care nu se întemeiază pe bunul folcloric cules de altcineva, adică pe fenomenul erotic, sexual median. Cartea nu are ca obiect de cercetare

³ Vezi Ortutay 1987. pp. 12-19.

⁴ Editura Pallas-Akademia, Miercurea Ciuc, 2009. ed.,I, 2010. ed. A II-a.

varianta idealizată a sentimentului erotic, ce oferă folclorul, în general, lirica de dragoste, în special, ci se confruntă aproape cu întregul arsenal intern și enigmatic al erosului popular. Cercetările s-au întâlnit față în față cu obiectul cercetării, provocându-i, îndemnându-i pe informatori cu un tact rafinat și experimentat în cele patru decenii de cercetare, la un dialog intim. Informatorii fiind de vârstă activă, de tranziție sau de terminare a vieții sexuale, de statut, formație și sex diferit. Cercetările și cartea pun în centrul atenției nu pe țăranul abstract, convențional, lipsit de spațiu și timp, ci pe cel integrat în viața și existența de toate zilele, potrivit unei viziuni antropologice.

Acest mod de cercetare și tratare a materialului cules face ca această lucrare să aibă calitatea unei abordări detaliate în profunzime și virtuțile unui limbaj și spiritualități originale, neartificiale a culturii și moralității sexuale țărănești. Cartea pune în lumină un volum de cunoștințe și informații ce pot servi motive de cercetare și aprofundare și pentru alte științe care se ocupă de studiul vieții sexuale. Spre deosebire de cercetările anterioare, cartea demonstrează faptul că erotica țărănească, dincolo de specificul său social, este dependentă și determinată de mediul geografic, etnic, existențial, istoric, că este un complex afectiv și instinctual ce funcționează sub imperiul condițiilor de muncă și de viață, de economie de timp, de viața de toate zilele, de tradițiile de subzistență, de tradițiile culturale, de morala specific țărănească și de cea confesională, de un limbaj enigmatic adecvat.

Astfel privind lucrurile se pune în lumină un specific caracteristic al vieții sexuale țărănești, și anume faptul că „ars erotica” țărănească de la noi nu este comparabilă cu cel rafinat și consumator de timp al popoarelor asiatice, orientale, ci este o cultură sexuală a pragmatismului, a actelor sexuale limitate la minut, a „carpe diem”-ului, de aceea și a marilor drame individuale și familiale, a marilor plăceri și marilor deziluzii, este cultura eternelor „foruri” la care se dezbat mereu evenimentele și senzațiile mereu actuale ale sexualității locale. De aceea cartea nu este una de sexologie populară-țărănească.

Ce înțeleg prin noțiunile de cultură și morală sexuală în cazul acestui mediu social?

Felul răspunsului dat la această întrebare, dar mai ales modul de abordare a problemei în spiritul răspunsului fac ca o cercetare în acest domeniu să dobândească calitatea de cercetare etnografică-folclorică și să se detașeze de celelalte cercetări cu aceeași temă, adică de cele de istorie a culturii, justiției, religiilor, medicinei, criminalisticii, de studii de psihologie, sexologie etc. Cercetările mele sunt de etnografie aplicată pentru explorarea culturii și moralei sexuale, iar prin ea pentru cunoașterea și înțelegerea existenței umane dintr-o altă perspectivă.

Fără pretenția de a oferi întregul, vorbind de cultura și morala sexuală țărănească am în vedere, de pildă, mediul țăranesc în care copilul mic, adolescentul, tânărul vede și aude manifestările enigmatice auditive și vizuale ale sexualității, simte și își dă seama într-un mod propriu de primele manifestări ale instinctului sexual, senzația atracției pentru celălalt sex. Am în vedere jocurile erotice îndrăznețe ale fetelor de 13-14 ani prin care ele vor să ghicească dacă băiatul la care se gândesc în intimitățile lor o iubește sau o vrea doar pentru..., și iată, îi vine în gând și pe limbă, poate pentru prima dată, cel mai frecvent cuvânt obscen. Am în vedere taina și evenimentul primei menstruații numită *floarea rușinii*⁵, igiena sexuală, viața sexuală înaintea mariajului, cea în sânul căsniciei – modalități, practici –, conflictele cauzate de viața sexuală, credințele, superstițiile acesteia, amurgul ei, fenomenele deviate, perverse,

⁵ Ce interesant, unui soi de morcov sălbatic românii spun *rușinea fetei* pentru că în centrul petalelor este o bobită de culoarea sângelui.

sodomice. Am în vedere raporturile între sexualitate, credință în Dumnezeu, biserică, popă, spovedanie etc., adică conflictele morale, lăuntrice ale sacrului și profanului. Apoi conexiunile între viața sexuală, viața socială, cazurile de infidelitate, gelozia, prostituția de tip rural, spălarea banilor și a bunurilor cheltuite, date pentru servicii sexuale; între sexualitate și schimbările vieții economico-sociale: colectivizarea agriculturii (aparitia unei categorii de șefi-bărbați în fruntea forței de muncă feminină), plecarea la muncă, după '89, a bărbaților, în alte țări, relații-preferințe sexuale interetnice. Tot din această categorie specială a culturii fac parte și clevetirile despre și în jurul vieții sexuale, comportamentele, luările de poziție, opiniile, judecățile publice în legătură cu abaterile de la normele morale tradiționale, cu evenimentele socotite senzaționale; act de cultură a fost inventarea mijloacelor pe care femeile le-au folosit în timpul menstruației, înaintea generalizării vatei sanitare, mijloacele anticoncepționale, practicile avortive casnice – îndeosebi în timpul Decretului 770. Cultură este felul și modul în care sunt recepționate și prelucrate mental, tot după schimbările aduse de 1989, filmele pornografice, cu scene sexuale, imaginile din revistele porno, reacțiile trezite, comentarii declanșate în urma vizionării acestora de diferite generații cu formație morală, culturală aflate în coabitare. Excelentă manifestare a modului de gândire este cea despre organele genitale, despre funcționarea și enigmele acestora (de ce și cum se nasc gemenii, băieții și fetele etc.), logica observațiilor analogice cu viața plantelor și animalelor. În această ordine de idei menționez ritul, considerat de mine mitic, ce are loc primăvara (de ziua lui Sf. Gheorghe), de tunsul oilor (similar cu măsura oilor, la români) când are loc un dans colectiv în rostogolire în sânul naturii, perechile fiind culcate, iar prin rostogolire se mimează / se prefigurează un contact sexual. Acest joc de rostogolire (Imaginea Nr. 1.) al gospodarilor, proprietari de oi, așa cum se desfășoară el – fiecare cu nevasta altuia, iar nevestele nu au voie să poarte chiloți – poate să fie socotit deopotrivă orgie sexuală, un fel de carnaval când comportamentele (sexuale) nepermise sunt admise, tolerate chiar și de geloși, dar mai presus de toate este un dans / joc orizontal magic de fecundare a solului. Jocul de 2-3 ore este finalizat de o altă scenă erotică deloc pudică, ce declanșează erupții de râsete: trecerea în revistă a izmenelor bărbaților pentru a vedea cantitățile erective. (Imaginea Nr. 2.) Rădăcinile acestui mit și rit de fertilizare a naturii se întind până la popoarele antice, asiatice, crescătoare de animale.

Toate cele enumerate mai sus, doar selectiv, sunt nu numai manifestări ale culturii sexuale țărănești la maghiari, dar și situații deosebit de productive ale obscenității.

1. Jocul de-a rostogoli

2. Trecerea în revistă a izmenelor

Cultură sexuală este și limbajul specific al vieții sexuale, având performanța învăluirii, încețoșării momentelor delicate ale vieții sexuale. În modelarea acestui limbaj, un limbaj ambiguu, realmente obscen, termenii, expresiile, locuțiunile fiind fie metaforice fie tabuistice- eufemistice, se datorează unui ordin papal din secolul al XVII-lea, care a impus preoților o mai mare severitate în decurgerea spovedaniei. Acest ordin a creat o situație cu totul nouă în mod deosebit țăranilor catolici: termenii vulgari ai sexualității trebuiau să fie înlocuiți cu termeni suportabili de cuștile de spovedanie.⁶ Un excelent joc de conștiință – păcătoșii puteau să se gândească la păcatele lor, dar trebuiau să se exprime metaforic –, un excelent mod de îmbogățire a limbii maghiare în sensul sporirii expresivității ei, probabil și a altor limbi de religie catolică. Spre exemplificare pot invoca chiar titlul cărții în original (Când omul nu se află pe această lume) pe care l-am primit la întrebarea, *Ce este un act sexual?* Un răspuns formulat din opt cuvinte. În cartea sexologului italian, Julius Evola, am găsit în esență un răspuns similar, formulat însă din 27 de cuvinte, din care se conturează faptul că este vorba de „suspendarea pentru o clipă a conștiinței”.⁷ Alte câteva vorbe traductibile: O fată care nu mai este fată mare, mărturisește că „Am fost deștelenită”; fata care a avut relații cu mai mulți bărbați „A sorbit din mai multe pahare”; Un dialog aluziv: un bărbat către o vecină: –„Pisica a umblat astă noapte în cămară?” –„Nu, n-a avut ce căuta!”, sau „Putea să umble, dar nu fuse pisică!”; Într-o discuție, o bătrână despre viața lor sexuală: „Noi de mult timp trăim ca Iosif și Maria”, sau „Noi trăim ca frații”; Bărbatul despre nevasta lui: „La noi apa este tare rece”; Nevastă infidelă: „Umblă după bărbați cu cratița neagră”, „E saltea”, „Umblă după cuie”, „E darnică...”, are inimă bună”, „Ce i se dă, nu refuză”; Reflexiile nevestelor despre bărbații lor deveniți inactivi în pat (impotenți): „I s-a trecut haiducia”, „S-a cam făcut sărac”, „Nici al meu nu mai face pagube în mine” etc.

⁶ Mai detaliat vezi Foucault 1999 a,b.

⁷ Evola 1994. 30.

Cultura sexuală este însoțită și de o morală și moralitate sexuală țărănească, dominată de imperiul a două sentimente specifice ale acestei categorii umane: rușinea și teama, sentimente care sunt totodată și mijloace de sancționare a abaterilor de la normele morale.

Cercetând cultura sexuală țărănească din copilărie până la vârsta renunțării definitive, cartea urmărește de fapt arcul întregii vieți țărănești; iar prin notele din subsol se fac referiri la culturile similare ale altor popoare. Lucrarea pune în lumină nu numai ceea ce anunță titlul ei, dar și o altă imagine umană a făuritorilor și purtătorilor acestei culturi.

Aluatul de cultură astfel făurit este un fertil și eficient mediu de generare a obscenității populare, dintre care puține manifestări sunt spontane, dimpotrivă, este un etern coagulator al unei spiritualități și stări sufletești specifice. Această optică de a mea m-a determinat să fac o pseudo-prezentare de carte și o pseudo-tratare a obscenității specifice unei categorii sociale umane a etniei maghiare..

II. O încercare de tipologizare a obscenității nuptiale din Sândominic

Folcloristica consideră că nunta este evenimentul de vârf al căsniciei, o sărbătoare a individului și a colectivității cu o ideologie încheată: colectivitatea să afle și să aprobe schimbarea destinului și statutului social al unor tineri care se căsătoresc, să o facă memorabilă atât pentru indivizi cât și pentru colectivitate, să solidarizeze cu ei și să-i sprijine moral și material. Acest sistem și structură ideologică a nunții are menirea de a fundamenta existența și dăinuirea economică și socială a individului și a colectivității. În schimb se neglijează un alt aspect, o altă latură a ideologiei nuptiale: că nunta are și o destinație demografică, afectivă, senzuală care sunt tot atât de importante ca și cele anterioare. Folcloristica nu sau abia vorbește de cealaltă spiritualitate foarte tendențioasă a nunții: importanța specifică a eroticii în nuntă.

Această neglijare, pe de o parte, argumentele folclorice ingenios împletite, pe de altă parte, mă determină să abordez interpretarea riturilor și simbolurilor erotice, adică cultura populară expresivă cu conținut erotic care contribuie, deopotrivă, la împlinirea fericirii individului. Györgyi Erzsébet remarcă faptul că relațiile sexuale, cununia și nunta se intercondiționează organic.⁸

Erotica, ca o manifestare a instinctului sexual, fără îndoială, este o temă pentru petrecere, pentru discuții perverse, obscene, aluzii la evenimente cu două sensuri, desigur, întotdeauna declanșate de niște situații actuale, dar este și o parte integrantă, și acest lucru trebuie observat, a riturilor. Deci aceste manifestări nu sunt niște episoade gratuite, fără greutate, umpluturi ieftine și fără mesaje ale momentelor rituale. Nu sunt un scop în sine! Dimpotrivă, jocurile erotice ale nunții, indiferent de manifestare – cercetările mele de teren din Sândominic confirmă pe deplin această afirmație – au pondere, greutate, destinație, mesaje și, în ciuda spontaneităților aparente ele sunt bine chibzuite, excelent temporizate, sunt adevărate jocuri scenice, unele chiar cu intenții artistice. Toate acestea se întâmplă în ampla țesătură rituală a nunții – o altă latură a ideologiei nunții – pentru că erotica face parte dintr-o strategie socială a țărănimii: asigurarea perpetuării și supraviețuirii colectivităților umane.

⁸ Györgyi E. 1983. 469.

În cursul desfășurării scenice a nunții mereu sunt strecurate în fluxul central al momentelor acesteia rituri magice de sorginte mitică care au destinația de a stimula și încuraja activitatea sexuală a tinerilor căsătoriți care să aibă drept finalitate conceperea copilului. Pentru a risipi prejudecățile spontane, precizez că ne aflăm la nuntă, și că nu este vorba de faptul că tinerii n-ar ști ce au de făcut în domeniul sexualității. Toate aceste jocuri, practici, rituri constituie un ansamblu metaforic comunicațional prin care colectivitatea suspendă definitiv și în public tabuurile sexuale cărora tinerii au fost supuși și stimulează tocmai contrariul acestora: activitatea lor sexuală productivă. Ceea ce a fost până acum, conform normelor morale tradiționale, interzis, de acum înainte devine o așteptare, o instigare impusă în noua lor situație socială tot de o normă tradițională a colectivității. Altfel spus, paralel cu trecerea de natură socială a tinerilor căsătoriți (cununia, nunta) și în cadrul acesteia se realizează punerea în drepturi sexuale ale acestora, mai exact, se validează o altă trecere: din starea de abținere de viață sexuală în cea de exercitare firească a acesteia. Mircea Eliade revine de multe ori asupra ideii de treceri paralele și în etape diferite în sânul unui amplu obicei de trecere.⁹

Limbajul deschis sau aluziv al nunții maghiare este un excelent purtător de spiritualitate și conștiință sexuală, urmărind unirea trupească a căsătoriților și a roadelor acesteia. Vorbesc de o spiritualitate și conștiință sexuală – și nu de una instinctuală! – pentru că, făcând abstracție de anumite momente improvizate, am constatat repetarea, revenirea aceluiași rituri, jocuri, texte. Deci tradiționale. Există situații când ideea erotică este spusă, comunicată verbal, altele se fac aluzii la ea, apoi este reprezentată prin jocuri, scenete, altă dată prin elemente plastice și simbolice. Turner precizează că simbolurile, actele simbolice sunt supuse intereselor omului, datorită gândirii magice sunt puse în slujba lui.¹⁰ În opinia mea ele trasează direcțiile de împlinire a dorințelor. Nuntașii nici o dată nu declară în comun că așteaptă copii de la cei căsătoriți, dar prin ansamblul riturilor, simbolurilor ingenios împletite le sugerează această așteptare. Prin urmare, o ideologie nedeclarată în teze – un conținut și mesaj similar – este comunicată, exprimată printr-o mare varietate de forme. Aceste două componente ale mesajului reglementează și manipulează tensiunea, atmosfera psihică generală și de bună dispoziție adecvată evenimentului, a participanților, asocierile de gânduri și amintiri ca plăceri estetice, manifestate fie discret, fie gălăgios. Realmente putem vorbi și de o stare de spirit cu rădăcini adânci, pentru că asistăm la satisfacerea unor plăceri arhaice: a vedea, a vorbi, a auzi despre sexualitate.

Limitările de pagini nu-mi permit tratarea foarte detaliată, doar selectivă a manifestărilor erotice ale nunții din Sândomic.

Comunicarea prudentă și discretă a apropierii trupești se realizează prin intermediul *simbolurilor erotice*. Dintre acestea aș aminti brazii de la poarta casei miresei, purtători de semnificații simbolice complexe. Sunt simbolurile mirilor, dar și mijloace ale magiei analogice. Mă opresc doar asupra unui singur amănunt: brazii sunt păziți pe timp de noapte, iar în ultimii ani se instalează pe ei și niște becuri electrice pentru securizarea lor: ca „nu cumva niște indivizi răuvoitori din dorința de răzbunare să le taie vârfurile pentru a umili pe mireasa”. De fapt vârfurile „inimei”, crucile brazilor sunt ferite pentru că „sunt simboluri ale penisului mirelui”, iar ruperea lor ar însemna anihilarea bărbăției acestuia, practic

⁹ Vezi Eliade 1987b. 170.

¹⁰ Vezi Turner 2003. 13-14.

căsnicia lor ar deveni imposibilă. Evident că este vorba de o variantă, prin magie analogică a întrecerii masculilor.

Mai transparente sunt *jocurile erotice*. Dintre ele amintesc pe cele care se fac la casa mirelui, după ducerea zestrei miresei, mai exact, după facerea patului miresei. Jocurile de aici au și mai evidentă tentă magică. „Un bărbățul mai îndrăzneț prinde instantaneu pe o femeie, o aruncă în pat, o rostogolește în el de câteva ori, apoi se aruncă și el pe femeie și mimează un act sexual. Dacă doresc ca tinerii să aibă mulți copii, se alege o femeie cu numeroși copii. Sunt bărbați care aruncă o grămadă de femei în patul miresei, apoi se aruncă și el peste ele. Și zicem că patul a fost bine jucat, adică pregătit tocmai pentru ceea ce este. Ne distrăm extraordinar” – îmi relatează un informator.

*Jocul scenic al miresei false*¹¹ ce are loc înaintea luării miresei face o reactualizare a unor relații amoroase între mireasa falsă și mire. (Imaginea Nr. 3.) Ea revendică dreptul de a lua locul miresei, având în brațe un copil/păpușă făcută de mire vara trecută. Cu un limbaj agresiv spunând lucrurilor pe nume creează o autentică scenă obscenă la care asistența reacționează în mod diferit: unii râd cu hohote, alții sunt uimiți de cele auzite, iar mirele, adeseori, se simte jenat datorită unor relatări cam incomode, nelipsite de intimități picante.

3. „Tirihazai” – mireasă falsă, reprezentanta unui limbaj erotic-obscen-grotesc

¹¹ În lb. maghiară „Tirihazai”, adică mireasă nebună. Este o femeie între două vârste, cu un debit verbal și capacitate de improvizare deosebită, îmbrăcată în false zdrențe și are în brațe o păpușă drept un produs al relațiilor lor. Vorbele, vestimentația și comportamentul ei sunt o negare a miresei firești.

Servirea pe masa mirilor a unor *bucate erotice* este o altă și mai consistentă treaptă de manifestare a ideologiei sexualității, în cadrul nunții.

Dintre acestea se evidențiază așa numitul „covrig de nuntă”¹², darul simbolic și fastuos al nașului. Fără echivoc, este un simbol al împreunării.¹³ Pe o targă cam de un mp este așezată o pâine – simbolul organului genital feminin – în care este înfipt un brad împodobit – simbolul penisului – de mărimea unui brad de crăciun. Tot sub brad este așezat și un purceluș fript (mai rar o găină), împodobit cu grijă cu elemente care exclud orice dubiu în privința instinctelor stomacale: în gura lui i s-a pus un morcov de mai mare mărime, iar după urechi i s-a legat câte un măr, simboluri ale organului mărit al bărbatului. (Imaginea Nr. 4) Rostul acestui aranjament a fost, așa cum mi s-a explicat „de a excita pe mireasa, de a o pregăti să știe, ce o așteaptă”. Tot aici s-a așezat un fel de cozonac format dintr-un băiețel și dintr-o fetiță, goi amândoi, cu organele genitale evidențiate prin poziționare. „Copii-cozonac au fost așezați față în față că parcă s-ar pregăti pentru un act, stând în picioare. Până ce au fost aduse primele bucate, nuntașii tot s-au distrat pe seama lor arătându-le, spunându-le mirilor că uitați-vă, ce fac ăștia!”¹⁴

În recuzita plastică a jocurilor erotice se găsesc frecvent fructe și zarzavaturi: morcov, gulie, prună, pară etc. cu care se obțin reprezentări sexuale aproape naturaliste sporind pofta de sex a celor mai vizați, folosindu-mă de cuvintele lui Turner, „prin mărirea diferențelor sexuale”.¹⁵ Spre exemplu, miresei i se oferă o farfurie cu un morcov împrejmuit cu frunze de pătrunjel, introdus cu vârful într-o prună albastră despătată pe jumătate. În timpul iernii aceeași imagine se realizează cu gulia de iarnă. (Imaginea Nr. 5) Creațiile de „natură moartă” declanșează din nou râsete, hohote și schimburi de cuvinte polifone, obscene, ambigue: – „Ei, mireaso, îți place morcovul cel mare și tare?”; – „Ehei, pe vremuri, atât de mult îmi plăcea și mie!”; – „Poftă ai avea și acum, nu-i așa?” – „Mirelui îi place pruna despătată și trasă pe cui”; „Asta-i bună, doar nu este pentru privit!” și a.m.p.

¹² In lb. maghiară „lakodalmi perec”, numele lui se trage de la denumirea unei părți a întregului. Perec înseamnă covrig.

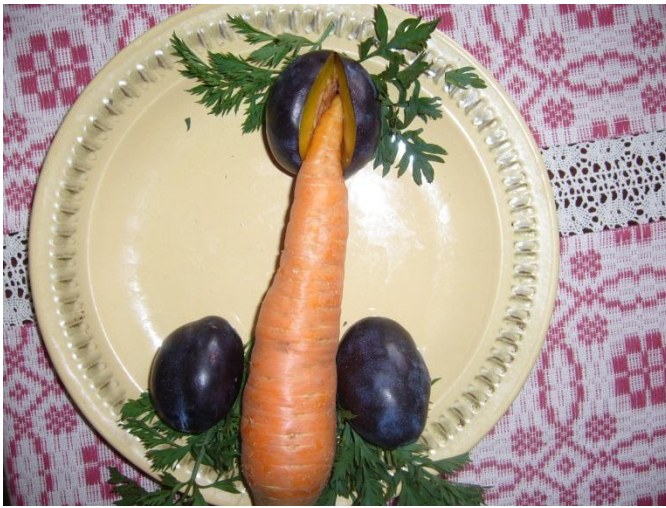
¹³ Denumirea de simbol de împreunare aparține lui Turner, 2002. 83.

¹⁴ După Turner aceste scene sunt rituri obscene stereotipe.

¹⁵ 2002. 90.

4. Purceluș fript cu capul erotico-obscen (Ilustrație: Boér Lenk Ilona)

5-6. Bucate erotice puse pe masa mirilor (Foto: Balázs L.)

Mai demult, la capătul primei mese s-a servit ca ultimul fel de mâncare (înlocuit ulterior cu cafea) prune uscate fierte, moment care a declanșat o caustică și intrigantă scenă de batjocorare a bărbaților. Nu insist asupra ritului, voi încerca doar să traduc niște versuri dintre cele aproape intraductibile. Aducerea castroanelor este întâmpinată de cântecul bărbaților: „Pruna mea dulce, ce bună ești, / Tot te mănânc, iar tu tot mai ești!” La care replica ofensivă, cântată a femeilor înăbușe cântecul bărbaților: „O, părul lui Dumnezeu¹⁶, gârbovit, îmbătrânit, / Cu două fructe pe el atârdate, / Și acele-s veștejite.”

Hărmălaia este stinsă de sosirea vătafului care aduce primul castron cu prune uscate și, conform tradiției, elogiază, tot cu echivocuri, calitățile bucatei, ale prunei¹⁷ îndeosebi: „Inițial nu am avut intenția de a spune ceva despre prună, / Dar tot m-am răzgândit și iară m-am răzgândit, / Până mi-a venit un gând. / Precum știți, pruna cea bună, albastră, carnoasă, cu sămânța în mijloc / Nu-i un fruct de speță proastă! / Acest lucru este știut de toți bărbații / Care au câte o sulită / Cu care să o împungă. / Iată pruna, s-o serviți cu poftă bună.”

¹⁶ Organul bărbatului

¹⁷ Pruna este simbolul aproape universal al organului genital feminin. În zonele apropiate mărilor scoica îndeplinește aceeași funcție.

Ideea erotică și cea a copilului este prezentă la nuntă nu numai prin rituri, jocuri etc., dar și prin intermediul poeziei nunții. În mod deosebit am în vedere chiuiturile, ghicitorile, toasturile, bancurile care, pe de o parte, îmbogățesc repertoriul general al nunții, pe de altă parte, mesajele lor sunt îndreptate spre susținerea verbală a eroticii. Îndeosebi chiuiturile și ghicitorile sunt piese poetice cizelate: metafore ale sexualității, pilde de simboluri ale acesteia. Din păcate imaginile sunt, în bună parte, intraductibile. Traducerile mele firave sunt doar încercări de a trece peste acest prag.

Chiuituri: „Rădăcinile picioarelor miresei / Sunt ca căpățâna cepii”; „Partea de jos a burții tale / Prețuiește mai mult ca hotarele satului”; „E nou butoiășul, precum și gaura / Astă noapte se va îndopa”; „Mărul roșu fără frunze / Iar mireasa e fără chiloți”; „Fața miresei înroșită de rușine / Printre picioarele ei se înghesuie un mititei”; „Printre picioarele miresei s-a băgat un iepuraș / Ia uite, mama lui de iepuraș / Unde și-a găsit un ascunziș!”; „Fac pariu pe un litru de vin / Că mireasa e găurită”, Fac pariu pe un litru de vin / Că mirele habar n-are de aceasta”; „Mărul e roșu-rotunjel / Iar mirele are un singur coi”; „Mireasa e tristă / Căci mirele este invalid”; „Câte un pic dă-mi și mie / Un picuț rămâne și ție”; „Fundul meu e ceas de aur / Merge așa cum vreau eu”; „O scânteie și încă una/ Și pizda foc lua”; „Sus, la poalele munților / E o fată sub un flăcău. / S-a culcat sub el, desigur, / Ca să scape pizda-i de mâncărime”; „Pune-ți mâna pe șoldul meu / Și-ndreptați tunul spre vale”...

Cimilituri: „Care este deosebirea între un brutar și un mire? – Brutarul bagă moale și scoate tare, iar mirele invers”; „Ce costum îmbracă mireasa pentru prima noapte? – Costumul lui Adam”; „De ce își închid porcii ochii când sug? – Pentru că le e rușine ca mama lor este un porc”; „Femeile o folosesc, iar fetele o poftesc. Ce e? – Verighetă”; „Bunica mea își desface picioarele, iar bunicul se lasă între ele. Ce e? – Fântâna și găleata”; „Jumătatea ei e în mâna mea, cealaltă jumătate este în gaură. Ce e? – Cheia”; „Mireasa, când intră pentru prima dată în casa mirelui, ce ia mai întâi între picioare? – Pragul”; „Moș Crăciun de ce nu are copii? – Pentru că în punga lui are numai bomboane”; „De ce se arde pâinea în cuptor, de ce se îneacă copilul în apă, de ce rămâne mireasa gravidă? – Pentru că se scoate târziu”...

Bancuri, anecdote: Nici în timpul servirii cinei nupțiale (primei mese) nu este slăbită dozarea ideii și sentimentului erotic. Imaginea vizuală a bucatelor erotice, comentariile declanșate de acestea sunt presărate alternativ de bancuri, anecdote erotice. Aceste specii folclorice presupun prezența unor specialiști care au un repertoriu bogat și dispun și de un talent adecvat de prezentare. Aceștia sunt cunoscuți, au și inițiativă, iar în lipsa acesteia sunt solicitați, sunt provocați. Repertoriul lor, prezența lor sporesc buna dispoziție ascendentă a nuntașilor, iar poantele erotico-obscene constituie un fel de punct culminant al atmosferei, un fel de pseudo-catarzis al stării afective. Tematica bancurilor, anecdotelor este împrumutată, în primul rând, din evenimentele legate de nuntă. Un exemplu:

„Mirii s-au prezentat în fața altarului (catolic) pentru oficierea cununiei religioase. Mirele, fiind un fumător pasionat, nu s-a astâmpărat nici acolo, dar în momentul ieșirii preotului la altar tot trebuia să ascunde țigara. Negăsind altă rezolvare a băgat-o sub rochia miresei. Aceasta, nu peste mult timp, a început să scote fum. Nuntașii, stând în bănci, au observat acest fenomen ciudat și au început să-l comenteze.

– Uite cumătra, spunea una către vecina de bancă, și eu am fost mireasă, îmi ardea și mie p...da, dar să scoate și fum, nu-mi aduc aminte.”

Câteva concluzii suplimentare:

Lucrarea a încercat să cupleze, mai mult, să descopere generalul în particular. De altfel sunt adeptul ideii că nu există fenomene generale fără susțineri particulare, locale. Acesta este unul dintre motivele pentru care am întreprins cercetări folclorice, antropologice timp de 40 de ani în aceeași localitate. Obiceiurile care realizează și însoțesc marile schimbări ale omului constituie de fapt un complex juridic al mișcărilor, relațiilor umane, al normelor comportamentale, morale care reglementează, marchează traiectoria individului în sânul comunităților rurale. În ciuda similitudinilor, culturile marilor schimbări au aspecte particulare specifice. Așa cum nimeni nu bea H₂O, ci apa unui izvor, unei fântâni locale, cu izul particular, tot așa trăiesc și se conduc și colectivitățile țărănești. Pentru cultura și morala sexuală a unei colectivități sunt valabile aceste concluzii sumare. Ele sunt și pot fi reprezentative pentru colectivitățile etnice mai largi, în cazul nostru pentru etnia maghiară. Nici particularitățile, nici diversitățile însă nu realizează individualizări excesive pentru că exprimă același fond de gândire și simțire, același pragmatism și instinct uman.

Cultura sexuală a satului Sândominic – schițată în ansamblul ei – în partea a doua capătă o prezentare pe verticală cu intenția conștientă de a reliefa specificitatea sexualității amplificate în jurul nunții, adică în jurul trecerii celei mai importante a individului în destinul său individual și colectiv la care individul tânăr, întemeietor de familie, participă și decide conștient. În acest context ideologic, nu este lipsit de sens să punctez două tendințe, două linii de forțe care merg paralel. **Erotica tendențioasă** a nunții comunicată prin practici magice, rituri, retorici diverse **care anticipează** următoarea trecere a căsătoriilor: trecerea din societatea adulților fără copii în cea a părinților, a întemeietorilor de familie. Formele diverse ale riturilor amintite converg în această direcție. Acestea pot fi considerate, după părerea mea, drept niște rituri, jocuri de inițiere în vederea îndeplinirii noului statut al omului într-o nouă etapă a vieții. Evident, misiunea lor este de mare importanță din punct de vedere al menținerii și supraviețuirii colectivităților. De aceea este nevoie, și aceasta este cea de a doua tendință, de **o strategie** care garantează împlinirea, succesul primei tendințe. Instrumentarul erotic și nu un for ideologic dinafara culturii tradiționale este cel care ține în viață și garantează realizarea idealului țărănesc: înfăptuirea familiei cu copii. Așadar, spiritualitatea și filozofia erotică a țăranului sunt părți componente-integrante ale securității de asigurare a rezervei umane ale societății țărănești. O strădanie care nu este cu nimic mai prejos, decât celelalte condiții ale realizării umane.

Aș risca să formulez și o altă, ultimă concluzie: dragostea, ca sentiment, în societatea satului studiat de mine, nu a fost un principiu prioritar (!), susținător de comunitate. Dar erotica, sexualitatea da! Oricât de bizară pare opinia mea, o spun pe temeiul cercetărilor: în această comuniune s-a trăit și se trăiește sub imperiul a unei singure motivații: pragmatismul dăinuirii.

Bibliografie

- ✚ ELIADE, Mircea: 1987b *A szent és a profán. A vallás lényegéről (Das Heilige und das Profane. Vom Wessen des Religiösen)*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- ✚ EVOLA, Julius: 1994 *Metafizica sexului*. Humanitas, București.

- ✚ FOUCAULT, Michel: 1999a A szexualitás története. Gyönyörök gyakorlása. (Istoria sexualității. Exersarea plăcerilor). Atlantisz, Budapest.
- ✚ FOUCAULT, Michel: 1999b A szexualitás története I. A tudás akarása (Istoria sexualității I. Dorința cunoașterii). Atlantisz, Budapest
- ✚ FÖLDESNÉ GYÖRGYI, Erzsébet: 1983 Házasságkötés és lakodalom (Căsnicia și nunta). In: *Lakodalom* (Szerk. Novák László-Ujváry Zoltán). Debrecen. 467-472.
- ✚ TURNER, Victor: 2002 *A rituális folyamat*. Struktúra és antistruktúra (Fluxul ritual. Structură și antistructură). Osiris Kiadó, Budapest.

BALÁZS, Lajos: *Eroticism, Obscenity and the Peasant Pragmatism of Survival*

Present paper aims to draw up a draft of the socio-cultural context of eroticism and of obscenity in the traditional sexual culture of a Hungarian village from the Szeklerland.

The background of this commitment consists in a forty-year folkloristic and ethnographic research in the field of human life's great moments – birth, marriage, and death – an enormous task that led to the publication of three monumental monographs of these moments and of a synthesis on psychological grounds.

Under the influence of the quantitative immensity and – primarily – on the basis of the gathered material, within the framework of the preceding research the idea of an in depth knowledge of the culture and morals of peasant sexuality was born. I sensed a real deficiency of former research in the field of life's moments of passage. I am talking about a neglect with reference to the "binder", of that spiritual, affective, sensual, moral, psychic and factual substance that consolidates the three pylons of an individual's life and at the same time makes these fulfill their social mission and function in the rural community's life. In other words, I was dissatisfied with the fact that individuals' and communities' great moments – birth, marriage, and death – are treated in an isolated manner, separately from one another. Or the periods of time and the events taking place between these great moments of passage are filled and linked by factors such as love and hate, passion, attraction and refusal, interests, sentiments, instincts – thus spiritual and sincere drives, calculted and instinctual ones which in peasant societies are not at all outside their traditional culture.

The paper reliefs exactly those power lines of the book of approximately 800 pages which determine, what is even more direct the evolution of the erotic sentiment and acts of accomplishment, starting from childhood to their dusk, highlighting their multiple and arborescent general and particular aspects.

